

Συμμετοχή της Κυθρέας στη θυσία της 9ης Ιουλίου 1821

Διαβάζοντας το άρθρο «Η Κυπριακή Θυσία της 9ης Ιουλίου 1821, δεσ τεύχος 25-26 της «Ελευθέρης Κυθρέας» και βλέποντας τη θυσία των υπέρ τετρακοσίων Ελλήνων Κυπρίων που σφαγιάστησαν, σκέφτηκα, πως θα ήταν αδύνατο να μην υπάρχουν ανάμεσα στα θύματα της θηριωδίας του Κουτσιούκ Μεχμέτ και Κυθρεώτες.

Όπως είναι γνωστό η εκτέλεση κατόπιν βασανιστηρίων δια απαγχονισμού των προγραφέντων διάρκεσε λίγες μέρες, αρχίζοντας από την 9η μέχρι και της 14ης Ιουλίου. Στη σελίδα 1155 του πρώτου τόμου της Ιστορίας της Κύπρου του Φίλιου Ζανέττου (την ίδια περιγραφή δίδει και ο Κώστας Π. Κύρρης σε άρθρο του «Η Κυθρέα: Ιστορικό διάγραμμα», Ελευθέρη Κυθρέα τεύχος 27, διαβάζουμε:

«Την δεκάτη τρίτη Ιουλίου εν τη αυτή πλατεία της Λευκωσίας απεκεφαλίσθησαν, ο Χατζή Ηλίας εκ Λαπήθου μετ' άλλων 17 προκρίτων συμπολιτών του, ο Χατζή Νικόλας Λαυρεντίου Πρωτοσύγγελος και πρόκριτος της Κώμης Καραθά, ο Χατζή Ιωάνης και ο Χατζή Αττάλας, προύχοντες της Κυθρέας, ο πρωτοπαπιάς Χριστόδουλος εκ της κώμης Έξω Μετοχίου και ο Παπά Ιωάννης εκ της κώμης Βώνης.»

Έτσι έχομε την ιστορική μαρτυρία πως τουλάχιστον 4 κάτοικοι Κυθρέας και περιχώρων σφαγιάστησαν υπό των Τούρκων.

Με όλες τις δυσκολίες που δημιούργησε η προσφυγιά και η διασπορά των συγχωριανών, γιατί η σκέψη πάντα είναι πάνω από το χωριό, πλησίασα και εντόπισα τις εξής λεπτομέρειες.

Ο αναφερόμενος ως Χατζή Αττάλας είναι ο Χατζή Παττάλας (ορθόν επίθετον) που ήταν κάτοικος Συρκανιάς Κυθρέας. Ο Χατζή Ιωάνης που αναφέρεται σαν προύχοντας Κυθρέας ήταν στην πραγματικότητα προύχοντας στο Έξω Μετόχι και ο πρωτο-

παπός Χριστόδουλος αναφερόμενος ως εκ της κώμης Έξω Μετόχι, ήταν στην πραγματικότητα εφημέριος στον Άγιο Ανδρόνικο Κυθρέας, απόγονος του οποίου είναι η οικογένεια του Γιάγκου Τοουλή παπά Οικονόμου, η σύζυγος του διδασκάλου Βαρνάβα Παπαναστασίου, Ελένη Οικονομίδου (οικογενειακό όνομα) η σύζυγος του Παπακώστα Γεωργιάδη, Αγάθη Οικονομίδου (οικογενειακό όνομα) που ήταν εφημέριος στην εκκλησία Αγίου Ανδρονίκου Κυθρέας και ήταν γνωστός με το όνομα Παπάδιακος.

Ο Χατζή Ιωάνης και ο πρωτοπαπός Χριστόδουλος κατά την εκτέλεσιν ήταν ο ένας κοντά στον άλλο παλουκωμένοι και όταν ο δήμιος έγδερνε το δέρμα όπως ήταν το συνήθειο των αιμοβόρων Τούρκων, ο Χατζή Ιωάνης ελύγισε και ο πρωτοπαπός Χριστόδουλος ενθαρρύνοντας τον του είπε: «Θυσίασε παιδί μου το αίμα σου για την Χριστιανοσύνη». Αυτά έγιναν γνωστά και διατηρούνται ακόμη στη μνήμη των απλοϊκών κατοίκων της Κυθρέας. Ο Χατζή Παττάλας είχε το κατάστημα του, καφενείου και την κατοικίαν του στην πλατεία των καφενείων της Συρκανιάς, το ίδιον ακριβώς στο οποίον εργαζόντουσαν μέχρι του θανάτου των λίγα χρόνια προ της εισβολής, ο Χρυσανθος και ο αδελφός του Μιχάλης, γνωστοί σαν Πατταλούδια, εγγόνια του θυσιασθέντος Χατζή Παττάλα πουταν παιδιά του Κωσταντίνου Παττάλα (γιου του απαχονισθέντος). Ο Χατζή Παττάλας ήταν πλούσιος και προύχοντας της ενορίας, του οποίου τη βοήθεια και υπεράσπιση ζητούσαν οι συνενοριάτες του από τις καταπιέσεις και αυθαιρεσίες των κρατούντων Τούρκων, τις οποίες παρείχε πάντα πρόθυμα, και γι αυτό οι ιθύνοντες, τον είχαν πάντα στο μυαλό τους ως «αναρχικόν» και γι αυτό όταν ο κατάλογος των προγραφών ετοιμάστηκε, ο Χατζή Παττάλας βρήκε τη θέση του για τη θυσία.

Εξάλλου ο άλλος λαϊκός ο Χατζή Ιωνάς που ήταν κάτοικος στο Έξω Μετόχι, στη νιότη του ήταν ομορφάνθρωπος με πραγματική παλληκαρισία και κορμιοστασία. Ήταν πλούσιος και πάντοτε βοηθούσε τους συγχωριανούς του. Όταν ήταν νέος περνούσε μια μέρα καθάλα στο άλογο του μέσα από το γειτονικό τούρκικο χωριό της Επηχούς, δεν κατέβηκε από το άλογο, όπως ήταν το συνήθειο, για να μην βλέπουν τις τουρκάλες που τυχόν κινούνταν μέσα στις αυλές των σπιτιών τους με ασκέπαστο κεφάλι και οι Τούρκοι του χωριού έτρεξαν και τον σύλλαβαν. Όταν τούτο εγνώσθη στο χωριό του η μάνα του πήγε τρεχτή στο γειτονικό Παλαίκυθρο όπου ήταν το σπίτι του πασά της περιοχής και παρακαλώντας τον με τη δικαιολογία ότι ο γυιός της που ήταν νέος ακόμα στην ηλικία δεν γνώριζε τους κανονισμούς και έτσι κατάφερε και τον γλύτωσε. Ήλθε ο καιρός για τον Χατζή Ιωνά να παντρευτεί. Η μέλλουσα σύζυγος του ήταν από την Άσσια. Ο γάμος έγινε στο χωριό της γυναίκας, όπως γίνεται συνήθως, και μετά το γάμο το ανδρόγυνο καθάλα στα άλογα τους πήγαιναν στο Έξω Μετόχι.

Στο δρόμο ένας Τούρκος τους σταμάτησε και προέτρεψε τον Χατζή Ιωνά να πάρει τη γυναίκα του στο σπίτι του πασά στο Παλαίκυθρο, γιατί ήταν το συνήθειο και προνόμιο των πασάδων να κοιμούνται πρώτοι αυτοί με κάθε νιοπαντρεμένη προτού αυτή πει στο κρεβάτι την πρώτη νύχτα του γάμου με τον άντρα της. Μόνο το ξυλοφόρτωμα γλύτωσε ο Τούρκος που έκαμεν την προτροπήν, γιατί ο Χατζή Ιωνάς δεν ήταν δυνατό να συγκατατεθεί σε μίαν τέτοια προσβολή.

*Στέρεψε η φωνή
είναι ντροπή
Δεκατρία χρόνια
του Τούρκου που
βεβηλώνει την περιοχή μας.*

*Θυσιάσαμε τη ζωή μας
για τη Λευτεριά αυτού του τόπου
κινηθείτε για να τη λευτερώσουμε
παντοτεινά!*

Ο παπά Ιωάννης από τη Βώνη ήταν πολύ πλούσιος με κτηματική περιουσία και είχε δυο παιδιά. Τον Τζοβάνη που ξενητεύθηκε αφού παντρεύτηκε Μικρασιάτισσα και κατέληξε μετανάστης στην Αμερική, όπου έγινε πάμπλουτος. Το δεύτερο παιδί του ήταν ο παπά Χριστόδουλος παπά Γιάννη, ο οποίος έμεινε γνωστός ως ο «Πελλόπαπας». Η οικογένεια έδωσε και προηγούμενα και μεταγενέστερα παπάδες στο χωριό.

Μετά την εκτέλεση του παπά Ιωάννη η περιουσία του η κτηματική κατασχέθηκε από τους Τούρκους, οι οποίοι και βασάνιζαν τον Παπαχριστόδουλο για να παραδώσει τα χρήματα του εκτελεσθέντος πατέρα του ο οποίος όμως όχι μόνο δεν παρέδωσε τα χρήματα αλλά με τη βοήθεια κάποιου πασά κτηματία στο γειτονικό χωριό Παλαίκυθρο, πήγε στην Κωνσταντινούπολη και κατόρθωσε να πάρει φερμάνι για την επιστροφή της πατρικής του περιουσίας. Στο δρόμο από την Κυθρέα πλησιάζοντας στη Βώνη υπάρχει φυτεία ελιών που λεγόταν το ελιοχώρι του «πελλόπαπα».

Αυτή ήταν η θυσία της Κυθρέας και των περιχώρων το 1821 και ας είναι αιωνία η μνήμη των σφαγιασθέντων όπως και όλων που θυσιάσαν την ζωή τους για την ελευθερία του τόπου πρώτα από τον Τούρκο το 1821 και το 1974 και στην περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα του 1955-1959. Οι ψυχές όλων αυτών θα περιίπτανται πάνω στην περιοχή για να την βλέπουν τουρκοκρατημένη και με το άγαλμα του Ατατούρκ στημένο στην είσοδο της Κυθρέας και θα φωνάζουν:

*Ο Κεφαλόβρυσος διαμαρτύρεται,
στέρεψε κι αυτός
η Παναγιά η Χαρδακιώτισσα
ο Άγιος Ανδρόνικος
γίνανε τζιαιμιά,
ως πόσο θα περιμένουμε.*

Κώστας Χώπλαρος